

פרשת פנחס

פנחסבן אלעזר... השיב את חמתי (כא, יא)

מפני מה מופיע מעשה הקנאות שעשה פינחס בפרשת בלק, ואלו השכרשקבל על כך - בפרשת פינחס?

האדמו"ר מצאנז הסביר שפינחס עשה מעשה קנאות, ומעשה כזה יכול לנבוע או מקנאות לשם שמים שהיא חיובית, או מקנאות לעינים אחרים שאינה אלא שלילית.

ומאחר שיש צרך בבדיקה אחר בדיקה על מנת לחשוף את המניעים האמתיים ואת צפונות הלב, אין השכר מגיע מיד...

פעמים רבות קורה שאדם נוהג באופן מסוים, וכשהוא חוזר ובודק בתוך תוכו, הוא מגלה שבעצם המניעים האמתיים שלו היושונים לגמרי.

עד היכן הדברים מגיעים נוכל ללמד מן המעשה הבא שסיפר על עצמו רבי שלום שבדרון זצ"ל, כפי שמובא בספר "זקניך ויאמרו לך". המעשה, אמנם, לא התרחש אתו, אך הוא ספר זאת בגוף ראשון, וכה היו דבריו:

באחד ממסעותי שבתתי במקום פלוני בשבת ראש חדש. בליל שבת דרשתי בבית הכנסת המרכזי ובעוד כמה בתי כנסיות בעיר, ובבוקר הגעתי שוב לבית הכנסת המרכזי, כדי להתפלל לשחרית.

באופן טבעי לחלוטין, הבנתי שהעליה הראשונה של "כהן" שייכת לי... וכי מה פרוש? בכל מקום אני מתכבד ב"כהן". מרב הרגל, כמעט שלא הטייתי אוזן לשמוע למי קוראים, וכמעט והכנתי את עצמי לפסוע... אולם בכל זאת שמעתי בברור, וקלטתי שהפעם לא קוראים לי, רק לכהן אחר.

מה קרה לגבאי? חשבת. אולי הוא לא יודע שאני כהן...? התרוץ היה נראה לי דחוק מאד, שכן עליתי לדוכן בשחרית, ובודאי הבחין בי.

ניחא, אמרתי לבסוף, כנראה שחפץ הגבאי לתת לי דוקא "מפטיר". ולא חלפה דקה עד שבתוך תוכי כבר הייתי בטוח שאני עולה ל"מפטיר".

כשאחזו ב"שביעי", הכנתי את עצמי, אבל כשהגיע מפטיר, ראיתי איזה "מפטיר" קניתי... לא פחות ולא יותר, הגבאי כבד את עצמו במפטיר...

לא היה נאה לי להרגיש שפגוע, בפרט שמהר מאד מצאתי את התרוץ הנכון, ואז נשמתי לרוחה. כנראה, אמרתי לעצמי, שהגבאי יודע שאני חזן בימים נוראים, ועל כן בשבת זו, שהיא שבת ראש חדש, ויש בה מוסף מיוחד, מן הסתם הוא חפץ שאעבור לפני התבה לתפלת מוסף. נו... אם אכן כך, אמרתי לעצמי, זהו בודאי פצוי הגון וטוב...

בסיום ההפטרה, חכיתי להרגיש דפיקה קלה על הגב של הגבאי: נו... ר' שלום, אולי אתה מכבד אותנו בתפלת מוסף? אבל חלפו להן שתי דקות, ובחלל בית הכנסת נשמע דוקא קולו של... הגבאי המסתלסל ב"וכל מישעוסיקם בצרכי צבור באמונה..."!

לוקח לעצמו "מפטיר", מכבד את עצמו ב"מוסף", ובודאי עוד חושב הוא, שסלסול זה המסתלסל מגרונה כעת, המברך את עסקני וגבאי הצבור העוסיקים באמונה, מכוון לגבאי כמוהו... בושה וחרפה...

פרשת פנחס

מיד תפסתי עצמי. מה אני מתעסק בשטויות?! עצרתי בעד מחשבותי, וחזרתי לשקע בתפלה.

תפילת הלחש עברה, וחזרת הש"ץ החלה. מגיעים כבר לקדושה, וכמעט הספקתי לשכוח מכל העניין.

אולם כאשר סיים את הקדושה ולאחר מכן את ברכת "אתה קדוש" שכח הגבאי המתפלל שהשבת הנה שבת ראש חדש, והמשיך בטעות "תכנת שבת" כמו מוסף של שבת רגילה --

ודוקא אני (משום מה...), הייתי הראשון שקלטתי את הטעות... תכף ומיד הרמתי את קולי, אמנם בעדינות - אבל בטון תקיף וחזק: "א-ת-ה-י-צ-ר-ת --

"... --- האי, האי, האי... מה חשבתי באותו רגע? לנקם? מה פתאום! חלילה-! אני נקמן...? לחנך אותו? גם זה לא! להשיב לו כגמולו? חס ושלום... פשוט רציתי לתקן את הטעות... אבל כן, כן --- מיד הרגשתי טיפ טפה יותר טוב... משהוירד לי מן הלב... לא כך? בודאי! ומדוע? כי האמת לאמתה היא, שכן נקמתי בו, וכן חנכתי אותו, וכן שלמתי לו כגמולו... את כל זה הלב מרגיש טוב טוב, אלא מכיון שהאדם מתביש לחשוב על זה בגלוי - הוא מתרץ לעצמותרוצים!

בענין זה הוסיף הרב פרידמן בשם רבי מרדכי דרוק זצ"ל: רש"י מפרש על הפסוק "וירא פנחס... ויקח רמח בידו" (כה, ז) - "ראה מעשה ונזכר הלכה שהבועל ארמית קנאיםפוגעיםבו".

הנה כי כן, יש כאלו שקודם כל לוקחים את החרב, ואחר כך מחפשים אחר מעשה כלשהו, שיאפשר לעשות באותה חרב שמוש... אולם אצל פינחס לא היה כך - קדם כל היה המעשה, אחר כך הוא נזכר בהלכה, ורק לבסוף לקח את החרב בידו...

כשאדם מחזיק בידו 'חרב' ומחפש להתנקם במי שהציק לו, עד מהרה הוא מוצא איזו טעות או פגם בזולתו, כדוגמת "אתה יצרת", שבו אפשר לנעוץ את החרב בקלות יתרה... אך פינחס היה נקי מכל חשבון אישי כדוגמת זה, ורק כבוד שמים בער בתוכו והניע אותו לכך.

רבי יואליש מסאטמר מבאר את חלוקת המעשה של פינחס והשכר שקבל לשתי פרשות נפרדות באפן נוסף, באומרו כי טבעו של עולם, ובפרט הילדים שבו, שאת תחלת הפרשה יודעים היטב, ואת סופה - פחות. רצה הקב"ה שאפלו ילד קטן ידע, שאדם שעושה מעשה קנאות לשם שמים מקבל על כך שכר, ולכן דחה את שכרושל פינחס לתחלת הפרשה הבאה...

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א